

[Viviko.]

rens udtalelse er lidt antidemokratisk. Det fremmer ikke den frie meningsbrydning at betegne et menneske, der har en anden mening, som simpelt hen værende dum, for det er jo også sagt med, at man ikke begreb et klap. Hr. Kjær Rasmussen er gammel befalingsmand i hæren, og jeg synes ærligt talt ikke, det tyder på noget godt, at ministeren optræder på den måde.

Jeg mener som sagt også, det er nogle lapperier, der er foreslået, og jeg mener, at skal vi have mere demokratiske forhold inden for hæren, må dette her gøres bedre. Hvad forskel der så er på at være autoritær og antidemokratisk, kan man diskutere; det er muligt, ministeren havde nogen ret i det, han sagde. Et forsvar, et militærvæsen må, det må enhver indrømme, have en autoritær form; men der er visse metoder, der bruges inden for dansk militær, som mange gange synes at være antidemokratiske. Jeg synes altså ikke, hr. Kjær Rasmussen har forløbet sig så forfærdeligt ved at bruge udtrykket antidemokratisk om dansk forsvar. Det er altså disse, for at bruge udtrykket igen, antidemokratiske metoder, man anvender, som han gerne vil medvirke til at ændre. Jeg synes, ministeren skulle være glad for, at hr. Kjær Rasmussen vil hjælpe til, i stedet for at skælde ud på den måde.

Bilgrav-Nielsen: Jeg skal ikke gøre mange bemærkninger yderligere. Jeg ved ikke, om jeg fik nævnt i første omgang med hensyn til sikringen af talsmandsordningen ved § 7, hvor der er tale om, at talsmændene, hvis ikke særlige hensyn taler derfor, kan udtages til befalingsmænd, at jeg finder dette noget uheldigt.

I øvrigt skal jeg kun sige med hensyn til den diskussion, der opstod om, hvorvidt vi skal have oplysning om forsvaret gennem skoler, gennem radio og TV, at det måske nok er en tanke, vi må gå ind på; men det må være en ganske klar forudsætning, at bliver der tale om almindelig oplysnings-

virksomhed om forsvaret, så må det være en oplysningsvirksomhed, der omhandler alle muligheder for aftjenelse af værnepligt, altså også i militærnægterlejre, i civilforsvaret osv.

Ministeren talte om, at der måske skulle foretages ændringer i retsplejeloven; det glæder mig, at vi også skal se på den, og det glæder mig, at ministeren er positivt indstillet over for en drøftelse af, hvorvidt det kunne være ønskeligt med en ombudsmand for forsvaret.

Antonsen: Ministeren gav udtryk for forståelse for ønsket om at samle alle et tjenestesteds personelgrupper i egentlige samarbejdsudvalg og sagde, at det var det, man stiledede mod; men ministeren var betænkelig ved at gøre det nu, idet det ville gøre det vanskeligt for de værnepligtige at komme ud af busken under de drøftelser, der finder sted. Jeg er ikke sikker på, at det vil hjælpe spor, for de værnepligtige talsmænd ved dog, at hvis de kommer frem med ting i kontaktudvalget, som på den ene eller anden måde indeholder en kritik mod en eller flere befalingsmænd, vil der meget kort tid efter mødet i kontaktudvalget blive søgt kontakt fra regimentschefens side til de pågældende befalingsmænd, og så vil den menige formentlig komme på tremandshold med regimentschefen og den befalingsmand, hvis handlinger eventuelt kunne have givet anledning til kritik. Jeg er altså ikke sikker på, at de vil tale mere frit, for de ved jo, at det, der sker i kontaktudvalget, selvfølgelig vil blive refereret til de pågældende befalingsmænd.

Ministeren mente, at de menige talsmænd endnu ikke var modne nok til at deltage i kontaktudvalgsarbejdet, hvis det foregik på bred basis, så at alle personelgrupper deltog. Det er muligt, at de pågældende talsmænd vil være modne til det om 5 år, men så er de jo ikke talsmænd længere; det vil stadig væk være nye unge mennesker i 20 års alderen, der kommer ind og bliver nye talsmænd. Jeg ved ikke, om ministeren i den